

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXXI. De præparatorijs, quæ coucurrunt fimul cum baptismo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Vtrum cathecismus debeat precedere baptismum.

4. dist. 6. 2. q. 1.
art. 3. q. 1.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod cathecismus non debeat precedere baptismum. Per baptismum enim regenerantur homines in vitam spiritualem: sed prius homo accepit uitam quam doctrinam. non ergo prius debet homo cathecizari, id est doceri, quam baptizari.

¶ 2. Præ. Baptismus exhibetur non solum adultis, sed etiam pueris, qui non sunt doctrinæ perceptibiles: eo quod non habent usum rationis. ergo ridiculum est eos catechizare.

¶ 3. Præ. In cathecismo cõfitei cathecizatus suã fidem: sed pueri non possunt suam fidem confiteri, neque per seipso, neque etiam aliquis alius pro eis: tum, quia nullus potest alium ad aliquid obligare: tum etiam quia non potest aliquis scire, utrum pueri cum ad legitimam ætatem peruenerint, assentiant fidei. non ergo debet cathecismus præcedere baptismum.

Lib. 1. c. 25. a. med. illius.

SED CONTRA est, quod Rabanus de institutione clericali dicit, * Ante baptismũ, cathecizandi debet hominem præuenire officium, ut fidei primũ cathecumenus accipiat rudimentum.

Q. præced. art. 1.

RESPON. Dicendum, quod (sicut supra dictum est) * baptismus est fidei christianæ sacramentum, cum sit quãdam professio fidei christianæ. Ad hoc autem quod aliquis fidem accipiat, requiritur quod de fide instruat, secundum illud Rom. 10. Quomodo credent ei, quem non audierunt: quomodo autem audient sine prædicante? Et ideo ante baptismum conuenienter præcedit cathecismus. unde & Dominus præceptum baptizandi discipulis tradens, præmittit doctrinam baptismi dicẽs, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos &c.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod nita gratiæ, in qua regeneratur aliquis per baptismum, præsupponit uitam nature rationalis: in qua homo potest esse particeps doctrinæ.

Q. 69. art. 6. ad 3. arg. & 88. art. 9.

AD SECVDVM dicendum, quod sicut mater Ecclesia (ut supra dictum est) * accommodat pueris baptizandis aliorum pedes, ut ueniant, & aliorum cor, ut credant, ita etiam accommodat eis aliorum aures, ut audiant, & intellectum, ut per alios instruantur. & ideo eadem ratione sunt cathecizandi, qua sunt baptizandi.

AD TERTIVM dicendum, quod ille qui pro puero baptizato respondet, Credo, non prædicat puerum crediturum, cum ad legitimos annos peruenerit: alioquin diceret, Credo, sed profiteretur fidem Ecclesiæ in persona pueri, cui communicatur, cuius sacramentum ei tribuitur, & ad quam obligatur per alium: non est enim inconueniens, quod aliquis obligetur per alium in his quæ sunt de necessitate salutis. Similiter etiam patrinus pro puero respondens promittit se operam daturum ad hoc quod puer credat: quod tamen non sufficeret in adultis, usum rationis habentibus.

ARTICVLVS II.

Vtrum exorcismus debeat precedere baptismum.

Inf. art. 3. ad 3. & 4. dist. 6. q. 2. art. 3. q. 1. per tot. & q. 2. ad 4.

AD SECVDVM sic proceditur. Videtur quod exorcismus non debeat precedere baptismum. Exorcismus enim cõtra energumenos, id est, arreptitios ordinatur: sed non omnes baptizandi sunt tales. ergo exorcismus non debet precedere baptismum.

¶ 2. Præ. Quãdiu homo subsiacet peccato, diabolus in eum habet potestatem, quia ut dicitur Io. 8. qui

Facit peccatum, seruus est peccati: sed peccatum tollitur per baptismum. non ergo ante baptismum sunt homines exorcizandi.

¶ 3. Præ. Ad arcendum demonum potestatem, introducta est aqua benedicta. non ergo ad hoc oportebat aliud remediũ adhiberi p exorcismos.

SED CONTRA est, quod Caletinus Papa dicit, * Sicut paruuli, siue iuuenes ad regenerationis ueniat sacramentum, non prius fontẽ uitæ adcant, quam exorcismis & exufflationibus clericorum spiritus immundus ab eis abijciatur.

RESPON. Dicendum, quod quicumque sapienter aliquod opus facere proponit, prius remouet impedimenta sui operis, unde dicitur Hier. 4. Nouate uobis nouale, & nolite serere super spinas. Diabolus autem hostis est humanæ salutis, qua homini per baptismum exhibetur, * & habet potestatem aliquam in hominem, ex hoc ipso quod subditur originali peccato, uel etiam actuali. Vnde conuenienter ante baptismum expelluntur demones p exorcismos, ne salutem hominis impediant: quã quidem expulsionem significat exufflatio. Benedictio autem cum manus impositione, præcludit expulsionem, ne redire possit. Sal autem in os missum, & narium, & aurium sputo hnitio, significat receptionem doctrinæ fidei quãtum ad aures, & approbationem, quãtum ad nares, & confessionem, quãtum ad os. Olei uero inunctio significat aptitudinem hominis ad pugnandum contra demones.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod energumeni dicuntur, quasi interius laborantes ex intrinseca operatione diaboli. & quãuis non omnes accedentes ad baptismum, corporaliter ab eo uexentur: omnes tamen non baptizati potestati demonũ subijciuntur, saltem propter originalis peccati reatum.

AD SECVDVM dicendum, quod in baptismo per * abluionẽ peccati excluditur potestas demonis ab homine, quãtum ad hoc, quod impedit eũ a perceptione gloriæ: sed exorcismi excludunt potestatem demonis, in quantum impedit hominem a perceptione sacramenti.

AD TERTIVM dicendum, quod aqua benedicta datur contra impugnationes demonum, quæ sunt ab exteriori: sed exorcismus ordinatur contra impugnationes demonum, quæ sunt ab interiori. unde & energumeni dicuntur, quasi interius laborantes, illi qui exorcizantur. Vel dicendum, quod sicut in remedium contra peccatum, secundo datur penitentia, quia baptismus non iteratur, ita in remedium contra impugnationes demonum, secundo, datur aqua benedicta, quia exorcismi baptismales non iterantur.

ARTICVLVS III.

Vtrum ea, quæ aguntur in exorcismo, aliquid efficiant.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod ea quæ aguntur in exorcismo, non efficiant aliquid: sed solũ significant. Si enim puer post exorcismos moriatur ante baptismum, salutem non consequitur: sed ad hoc ordinatur effectus eorum, quæ in sacramentis aguntur, ut homo consequatur salutem. unde Marci ult. dicitur, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. ergo ea quæ aguntur in exorcismo, nihil efficiunt, sed solum significant.

¶ 2. Præ. Hoc solũ requiritur ad sacrm noue legis, ut sit signũ & causa, ut supra dictũ est. * Si ergo ea quæ aguntur in exorcismo, aliquid efficiant, uidentur,

tur, quod singularia sint quaedam sacramenta.
 ¶ 3. Præter. Sicut exorcismus ordinatur ad baptismum, ita etiam si aliquid in exorcismo efficitur, ordinatur ad effectum baptismi: sed dispositio ex necessitate præcedit formam perfectam: quia forma non recipitur nisi in materia disposita. sequeretur ergo, quod nullus posset consequi effectum baptismi, nisi prius exorcizetur, quod patet esse falsum: non ergo ea quæ aguntur in exorcismis, aliquem effectum habent.
 ¶ 4. Præter. Sicut quaedam aguntur in exorcismo ante baptismum, ita etiam quaedam aguntur post baptismum, sicut quod sacerdos baptizatum chrismate ungit in vertice: sed ea quæ post baptismum aguntur, non videntur aliquid efficere: quia secundum hoc effectus baptismi esset imperfectus. ergo nec ea quæ ante baptismum aguntur in exorcismo.

SED CONTRA est, quod August. * dicit in lib. de Symbolo, Parvuli exufflantur & exorcizantur, ut pellatur ab eis diaboli potestas inimica, quæ decipit hominem. Nihil autem agitur frustra per ecclesiam. ergo per huiusmodi exufflationes hoc agitur, ut demonum potestas expellatur.

RESPON. Dicendum, quod quidam dixerunt ea, quæ in exorcismo aguntur, nihil efficere, sed solum significare: sed hoc patet esse falsum, per hoc quod ecclesia in exorcismis, imperatiuis verbis utitur ad expellendam demonis potestatem: puta cum dicit, ergo maledicte diabole exi ab eo &c. & ideo dicendum est, quod aliquem effectum habent differenter tamen ab ipso baptismo. Nam per baptismum datur homini gratia ad plenam remissionem culpæ. Per ea uero quæ in exorcismo aguntur, excluditur duplex impedimentum salutis gratiæ percipiendæ: quorum unum est impedimentum extrinsecum, prout demones hominis salutem impediunt conantur. & hoc impedimentum excluditur per exufflationes, quibus potestas demonis pellitur (ut patet ex inducta auctoritate Aug. *) quantum, scilicet ad hoc, quod non præstet impedimentum sacramento suscipiendi. Manet tamen potestas demonis in homine, quantum ad maculam peccati & reatum poenæ, quosque peccatum per baptismum tollatur. & secundum hoc Cyprianus dicit, * Scias diaboli nequitiam posse remanere usque ad aquam salutarem: in baptismum autem omnem nequitiam amittere. Aliud impedimentum est intrinsecum, prout scilicet homo ex infectione originalis peccati habet sensus præclusos ad percipiendam salutis mysteria. Vnde Rabanus de institutione clericorum dicit, * quod per saluam typicam & sacerdotis actum, sapientia & uirtus diuina salutem catechumeni operatur, ut aperiantur eis nares ad percipiendum odorem notitiæ Dei, ut aperiantur eis aures ad audiendum mandata Dei, ut aperiantur illi sensus in intimo corde, ad respondendum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod per ea quæ aguntur in exorcismo, non tollitur culpa propter quam homo punitur post mortem: sed solum tolluntur impedimenta recipiendi remissionem culpæ per sacramentum, unde post mortem exorcismus non ualet sine baptismum. Præpositus tamen dicit, quod pueri exorcizati, si moriantur ante baptismum, minores tenebras patiuntur: sed hoc non uertum quia tenebræ illæ sunt carentia diuinae uisionis, quæ non recipit magis & minus.

AD SECUNDUM dicendum, quod de ratione sacramenti est, quod perficiat principalem effectum, qui est gratia remittens culpam, uel supplet aliquem hominis defectum: quod quidem non fit per ea quæ

A aguntur in exorcismo: sed solum hominibus impedimenta tolluntur. & ideo non sunt sacramenta, sed sacramentalia quædam.

AD TERTIUM dicendum, quod dispositio sufficiens ad suscipiendam gratiam baptismalem, est fides & intentio, uel propria eius qui baptizatur, si sit adultus, uel ipsius ecclesiæ, si sit paruulus. Ea uero quæ aguntur in exorcismo, ordinantur ad remouendum impedimenta: & ideo sine eo potest aliquis consequi effectum baptismi. Non tamen sunt huiusmodi prætermittenda, nisi in necessitatis articulo, & tunc cessante periculo debent suppleri, ut seruetur uniformitas in baptismum. Nec frustra supplentur post baptismum: quia sicut impeditur effectus baptismi, antequam percipiatur, ita potest impedi-ri postquam fuerit perceptus.

AD QUARTUM dicendum, quod eorum quæ aguntur post baptismum circa baptizatum, aliquid est quod non solum significat, sed efficit: puta in un-
 ¶ 1. dicitur quæ fit in vertice, quæ operatur conseruationem gratiæ baptismalis. Aliquid autem est, quod nihil efficit, sed solum significat: sicut quod datur ei uelut candida, ad significandum nouitatem uitæ.

ARTICVLVS IIII.

Utrum sit officium sacerdotis, catechizare & exorcizare baptizandum.

C AD QUARTUM sic proceditur. Videtur quod non sit sacerdotis, catechizare & exorcizare baptizandum. Ad officium enim ministrorum pertinet habere operationem super immundos, ut Dion. * dicit 5. c. Eccl. hic. sed catechumeni, qui instruuntur in catechismo, & energumeni qui purgantur in exorcismo, computantur inter immundos, ut ibidem Dionys. † dicit. ergo catechizare & exorcizare non pertinet ad officium sacerdotis, sed potius ministrorum.

¶ 2. Præter. Catechumeni instruunt de fide per sacrâ scripturam, quæ in ecclesia per ministros recitatur: sicut enim per lectores in ecclesia legitur uetus testamentum, ita etiam per diacones & subdiacones legitur nouum. & sic ad ministros pertinet catechizare. Similiter et exorcizare, ut uidetur, ad ministros pertinet: dicit enim Isid. * in quadam epistola, Ad exorcistam pertinet exorcismos memoriter retinere, manusque super energumenos & catechumenos in exorcismo imponere. non ergo pertinet ad officium sacerdotis, catechizare & exorcizare.

¶ 3. Præter. Catechizare idem est quod docere, & hoc idem est quod perficere, quod ad officium episcoporum pertinet, ut dicit Dion. * 5. c. Eccl. hier. non ergo pertinet ad officium sacerdotis.

SED CONTRA est quod Nicol. * Papa dicit, Catechismi baptizandorum a sacerdotibus uniuersuiusque ecclesiæ fieri possunt. unde Greg. † etiam super Ezech. dicit, Sacerdotes cum per exorcismi gratiam manuum credentibus imponunt, quid aliud faciunt, nisi quod demonia eiciunt?

RESPON. Dicendum, quod minister comparatur ad sacerdotem, sicut secundarium & instrumentale agens ad principale, ut indicat ipsum nomen ministri. Agens autem secundarium non agit sine principali agente, sed cooperatur principali agenti, in operando. Quanto autem potior est operatio, tanto principale agens potioribus indiget instrumentis seu ministris. Potior autem est operatio sacerdotis in quantum confert ipsum sacramentum, quod in præparatorijs ad sacramentum. & ideo supremi ministri qui sunt diacones, cooperantur sacerdoti in ipsa collatione sacramentum.

Tertius. Thomæ. FF 2 dicit,

Alias ad conseruationem

4. dist. 6. q. 2. ar. 3. q. 3.

Cap. 5. in tit. de sacerdotum perfectionibus, & in contemp. la.

Referuntur in dist. 2. c. Per lectos. & dicitur esse in epist. ad Ludifredum.

Loco citato in argum. 1. Referuntur de conser. dist. 4. cap. Catechismi. Greg. hom. 29. in euang. medium.

De consec. dia. c. per lectis. dicit esse in epist. ad Ludifredum.

D. 320 D. 159

Cap. 2. eccl. hier. par. 2.

dicit enim Iſido. * quod ad diaconum pertinet assistere sacerdotibus, & ministrare in omnibus, quae aguntur in sacramentis Christi, in baptismo, scilicet, in chrismate, patena, & calice. Inferiores autem ministri cooperantur sacerdotibus in his, quae sunt preparatoria ad sacramentum: sicut lectores in catechismo, & exorcista in exorcismo.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod super immundos ministri habent operationem ministerialem, & quasi instrumentalem, sed sacerdos principalem.

AD SECVNDVM dicendum, quod lectores & exorcista habent officium catechizandi & exorcizandi, non quidem principaliter, sed sicut in his sacerdoti ministrantes.

AD TERTIVM dicendum, quod multiplex est instructio, una conuersiva ad fidem, quam Dionysius tribuit episcopo in 2. eccl. hier. & potest competere cuilibet praedicatori, uel etiam cuilibet fidei. Secunda est instructio, qua quis eruditur de fide rudimentis, & qualiter se debeat habere in susceptione sacramentorum, & haec pertinet secundario quidem ad ministros, principaliter autem ad sacerdotes. Tertia est instructio de conuersatione christianae uitae, & haec pertinet ad paternos. Quarta est instructio de profundis mysterijs fidei, & perfectione christianae uitae, & haec ex officio pertinet ad episcopos.

¶ Super Quaestio. 72. Articulum primum & secundum.

QVAESTIO LXXII.

De sacramento Confirmationis in duodecim articulos diuisa.

CONSEQUENTER considerandum est de sacramento confirmationis.

ET CIRCA hoc quaruntur duodecim.

¶ Primo, Vtrum confirmatio sit sacramentum.

¶ Secundo, De materia eius.

¶ Tertio, Vtrum sit de necessitate sacramenti, quod chrismata fuerit prius per episcopum consecratum.

¶ Quarto, De forma ipsius.

¶ Quinto, Vtrum imprimat characterem.

¶ Sexto, Vtrum character confirmationis presupponat characterem baptismale.

¶ Septimo, Vtrum conferat gratiam.

¶ Octauo, Cui competat recipere hoc sacramentum.

¶ Nono, In qua parte.

¶ Decimo, Vtrum requiratur aliquis, qui teneat confirmandum.

¶ Undecimo, Vtrum hoc sacramentum per solos episcopos def.

¶ Duodecimo, De ritu eius.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum confirmatio sit sacramentum.

AD PRIMVM sic procedit. Vtrum confirmatio non sit sacramentum. Sacramenta. n. ex diuina instructione efficaciam habent, sicut supradictum est: sed confirmatio non legitur a Christo

instituta. ergo non est sacramentum. ¶ 2. Prater. Sacramenta nouae legis, in ueteri lege figurata fuerunt. unde Apostolus dicit 1. Corin. 10. quod omnes in Moysse baptizati sunt, in nube & in mari, & omnes eadem escam spirituales manducauerunt, & omnes eundem potum spirituales biberunt: sed confirmatio non fuit figurata in ueteri testamento. non ergo est sacramentum.

¶ 3. Prater. Sacramenta ordinantur ad hominum salutem: sed sine confirmatione potest esse salus. nam pueri baptizati, sine confirmatione decedentes saluantur. ergo confirmatio non est sacramentum.

¶ 4. Prater. Per omnia sacramenta ecclesiae, homo Christo conformatur, qui est sacramentorum autor: sed per confirmationem non uidetur homo Christo conformari, qui non legitur esse confirmatus. ergo confirmatio non est sacramentum.

Sed contra est, quod Melchisedes Papa scribit Hispaniarum episcopis: De his, super quibus rogastis nos, uos informari, utrum manus sit sacramentum, manus impositio episcoporum, an baptismus, scitote utrumque magnum esse sacramentum.

RESPON. Dicendum, quod sacramenta nouae legis ordinantur ad speciales gratiae effectus: & ideo ubi occurrit aliquis specialis effectus gratiae, ibi ordinatur speciale sacramentum. Quia uero sensibilia & corporalia gerunt spiritualium & intelligibilium similitudinem, ex his quae in uita corporali aguntur, percipere possumus quid in spirituali uita gratiae speciale existat. Manifestum autem est, quod in uita corporali specialis quaedam perfectio est, quod homo ad perfectam aetatem perueniat, & perfectas actiones hominis agere possit. unde & Apostolus dicit 1. Cor. 13. Cum autem factus sum uir, euacuauit quae erant paruuli. & inde est etiam, quod praeter motum generationis, quo aliquis accipit uitam corporalem, est motus augmenti, quo aliquis perducitur ad perfectam aetatem. Sic igitur & uita spirituales homo accipit per baptismum, qui est spiritualis regeneratio. In confirmatione autem homo accipit, quasi quandam perfectam aetatem spirituales uita. unde Melchisedes Papa dicit. Spiritus sanctus, qui super aquas baptismi salutariter descendit lapsus, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione augmentum praestat ad gratiam, in baptismo regeneramur ad uitam, post baptismum confirmamur ad pugnam, in baptismum ablui mur, post baptismum roboramur. & ideo manifestum est, quod confirmatio est speciale sacramentum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod circa institutionem huius sacramenti est triplex opinio. Quidam enim dixerunt, quod hoc sacramentum non fuit institutum nec a Christo, nec ab apostolis, sed postea processu temporis in quodam concilio. Alij uero dixerunt, quod fuit institutum ab apostolis, sed hoc non potest esse, quia instituire nouum sacramentum, pertinet ad potestatem excellentiae, quae competit soli Christo. & ideo dicendum est, quod Christus instituit hoc sacramentum, non exhibendo, sed promittendo, secundum illud Io. 16. Si non abiero, Paracletus non ueniet ad uos: si autem abiero, mittam eum ad uos: & hoc ideo quia in hoc sacramentum datur plenitudo Spiritus sancti, quae

infirmum in primis uia siquidem ecclesia non uidetur multum credibile, pauperimos episcopos habuisse balsamum, quod forte etiam hodie multum carent. Accedit ad haec quod chrismatis nomen, quod fecit dicitur Dio. Apostoli impositio huic sacramentum, non significat balsamum, sed in Christo, cui oleum sufficit.

Habent de consec. dia. c. de h. par. 2. eccl. hier. par. 2.

alios spirituales.

In epist. ad Hispaniarum episcopos melchisedes.

Sup. q. 65. a. 2. & 4. d. 2. q. 2. art. 10. & dist. 7. q. 1. art. 1. q. 1. per 10. & 4. cont. c. 58. Q. 64. art. 2.